

Církev a společnost.

Obsah.

1. Společnost lidská a její ústrojí.
2. Vlastenectví.
3. Obecnomyšlnost.
4. Společenský pokrok.
5. Společenské hříchy: a) Vražda.
6. b) Smilstvo.
7. c) Krádež.
8. d) Lež.
9. Pravá společnost — Církev katolická.

VYDAVATEL:

BENEŠ METHOD KULDA,

kniš. arc. vikář, okršeni školdozorce, farař Chlumský.

V PRAZE 1869.

Nákladem vlastním.

Pečí téhož vydavatele a v téže kněhtiskárně vyšlo již dříve čtvero časových knížek, totiž:

ŠKOLA A CÍRKEV.

O b s a h.

1. Úvod.
2. Starší snaha po školství beznáboženském u nás.
3. Co a k čemu je škola národní?
4. Návrh nového zákona školského.
5. Jakým právem může škola Církvi se odejmouti.
6. Je-li odloučení školy od Církve prospěšné státu?
7. Co tomu říká učitelstvo?
8. Pod správou církevní školství prý se opozdilo.
9. Co by činila Církev, kdyby škola obecná stala se školou beznáboženskou?

Manželství.

O b s a h.

1. Úkol spisu.
2. Společnost.
3. Manželství původní,
4. Manželství porušené.
5. Manželství napravené.
6. Manželství za svátost povýšené.
7. Manželství vždy za svátost považováno.
8. Manželství měli všichni národové za věc náboženskou.
9. Návrh nového zákona manželského.
10. Chytrost synů tohoto světa.

Církev a společnost.

O b s a h.

1. Společnost lidská a její ústrojí.
2. Vlastenectví.
3. Obecnomyšlnost.
4. Společenský pokrok.
5. Společenské hříchy: a) Vražda.
6. b) Smilstvo.
7. c) Krádež.
8. d) Lež.
9. Pravá společnost — Církev katolická.

Vydavatel:

Beneš Method Kulda,

kněz, arc. vikář, okresní školodovce, farář Člunovský.

V PRAZE 1868.

Nákladem vlastním.

Společnost lidská a její ústrojí.

Otec a syn na procházce.

„A učinil z jednoho všecko pokolení lidské, aby přebývalo na vší tváři země, vyměřiv uložené časy a meze přebývání jejich.“
Skutk. apost. 17, 26.

Syn. Jak krásné je to jaro Boží; každý pohled jest modlitbou; tu pole, tam vinice, tam háj oživený sborem pěvců opeřených, a mezi nimi umělec slavík!

Otec. Hle, synu můj, viz tento klas. Jak jest přirozeno semenu pšeničnému, aby se rozmnožilo v mnohořadý klas; jako tuhle na vinné révě přirozeno zrnu, aby se rozmnožilo a rozložilo v hrozen: tak jest i člověkovu přirozeno, aby vzrostl a zmohútněl ve společnost. Bez společnosti byloby člověčenstvo podobno poušti Sahara, kde samý toliko písek viděti. Zdalíž pak již víš, synu můj, jaké jsou to společnosti, ve kterých se plémě lidské zdárně vyvíjí?

Syn. Pokud zkušenost moje sahá, znám nejprv rodinu, potom vlast a konečně člověčenstvo.

Otec. A což o státu či velobci nevíš?

Syn. Domnívám se, otče, že stát a vlast jest jedno.

Otec. Jest a není. Hle, Angličan, Francouz, Španiel, Rus — ti mohou říci: náš stát jest spolu naší milou vlastí; ale my u nás v Rakou-

ské říši musíme říci, my máme dvojí vlast, širší, t. j. celý stát, ve kterém přebývají rozliční národové, a užší vlast, t. j. česko-moravské země, čili země koruny České. Ostatně jsi dobře postupoval z kruhů nižších do nejširšího. Avšak musím tě hned upozorniti, že mimo tyto spolky přirozené jsou také spolkové svobodní, k. p. —

Syn. To jest mi též všecko dobře známo; vždyť věk náš jest věkem spolků. Tu máme spolky čtenářské, zpěvácké, tělocvičné, hospodářské a t. d. až do té veliké společnosti náboženské, kterou jmenujeme katolickou Církví.

Otec. Výborně, Karlíku! Tys vtipný hoch, který si slušně všeho všímá; pamatuj si, co ti povím. Všecky tyto spolky mají své trvání pojistiti tím, že se vespolek podporují a takořka za ruce se vedou. Jednotlivec se má podříditi rodině, rodina zvelebení vlasti a státu, vlast a stát k oslavě člověčenstva.

Syn. Já soudím, otče, že to jest věci tak patrnou, jak tuhle v mých hodinkách, ve kterých kolečko do kolečka musí vpadati, aby celek pokračoval v pořádku.

Otec. Tak jest, milý hochu; avšak za našich dnů tomu někteří mudráci chtějí lépe rozuměti než sám zákon přirozený, odvěká zkušenost a zjevení Boží hlásá.

Syn. A jakým to způsobem sobě šlapou na rozum tito mudráci?

Otec. Iuu, v některých státech ruší, utlačují rodinu, zavádějíce civilní mauželstvo a odtrhujíce školu od Církve, jen aby prý tím nabyla vlast slávy, a stát svobodomyšlnosti; jinde zase boří se

stěny práva staletého, historického, aby prý se stáhly oteže vlády tím důrazněji ve středu vlády, a tím vlast a stát nabyly slávy, jednoty a mohutnosti.

Syn. Jak jen mohou tak osvícení politikové v našich konstitučních dobách na takové bezcestí zblouditi?

Otec. Taková poblouzení nemají jiného základu, leč hlubokou neznalost všeobecných zákonů člověčenských, přírodních a zjevených, podle kterých celek jest dokonalým jen tehdáž, když dokonalými jsou částky jeho; a celek je silný, když částky jsou silné. Či který moudrý lékař by radil, aby někdo k uzdravení těla oko si vypíchl nebo nos uřezal?

Syn. Toť by musel býti jen hotový blázen, hoden posměchu a opovržení lidí rozumných.

Otec. Jinde, jako k. p. u nás v Rakouském státu, jsou to pokusy vládychtivou pýchou a strannickým záštim vymyšlené, k. p. když chtějí Maďaři a Němci, každý v jedné polovici říše Slované přitlačovati ke zdi, a sami panovati pod zástěrou, že toho vymáhá jednota a mohutnost říše.

Syn. Zdali pak již před Christem vždy lidé uznávali, že tvoříme velikou společnost lidskou?

Otec. Rozum i svědomí o tom vždy svědectví vydávaly, avšak lidé toho nevždy chápali, tím méně v životě dokazovali. V celé starožitnosti nazývali národové toho, kdo nebyl krajanem, barbarem; podnes v Čínské říši, ohromnou zdí obehnané, domnívají se býti miláčky nebes, a před jiným světem se uzavírají hradbami; též missionáři nacházejí ostrůvky v Oceánii, jejichž obyvatelé

kladou se za jediné obyvatele této zeměkoule, a o jiných lidech ani věděti nechtějí.

Syn. Předce však říkával jeden moudrý pohan: „Homo sum, nil humani a me alienum puto,“ t. j. „Jsem člověk, nic lidského není mi cizým.“

Otec. Vždyť jsem pravil, rozum a svědomí to vždy osvědčovaly, že jsme jediný celek; ale takové jednotlivé krásné vnuknutí, jako uvedený výrok pohanského mudrce, nepronikly nikdy ve všeobecné náhledy lidstva.

Syn. Až přišel na svět Christus Pán, Spása světa, který nás poučil, že jsme všickni jedna veliká čeleď a rodina Boží, bratří a sestry mezi sebou.

Otec. Proto také, první křesťané tomuto velikému sbratření všech národů lépe rozuměli sedíce na pramenu nauky křesťanské. Jen otevřeme Písmo a čtěme k. p. jak píše sv. Pavel: „Tajemství Christovo, které za jiných věků nebylo známo synům lidským, jako nyní zjeveno jest svatým apostoľům Jeho a prorokům skrze Ducha, že jsou pohané spoludědicové a jedno tělo, i spoluúčastníci zaslíbení jeho v Christu Ježíši skrze evangelium.“ Efes. 3, 4—6.

Syn. Avšak politikáři našeho věku, co pořád hulákají: „Svoboda, rovnost, bratrství,“ ti povídají, že prý Církev svatá tohle povědomí ztratila, a že teprv mudrcké století XVIII. v zemi Francouzské zase to vědomí oživilo, že jsme všickni bratří!

Otec. To jest nestoudná lež. Naopak v celém středověku křesťanští národové byli jako spolek svobodných křesťanských obcí seřadění kolem sto-

lice svaté; bylo společné právo, společná řeč, veliké společenské podniky k. p. tažení křížácké. Ovoce toho sbratření dověčně trvati bude. Co však ve Francouzích se stalo, to bylo sbratření všech lidí a národů, které mělo docíleno býti na jiné půdě, totiž vně církve křesťanské; proto ono sbratření místo co mělo býti urychleno, bylo dále do budoucnosti posunuto; místo spojení lidé se trhali; prolito mnoho krve lidské. Až Evropa zase přilne k Církvi, tenkrátě opět stane se pokus sbratření, který bude šťastnějším, než ten, co se stal ve Francouzské revoluci.

Syn. Je-li tedy křesťanská víra a církev abych řekl tou maltou, která národy v pevnou zeď spojuje, čím byly společnosti před Christem?

Otec. Bylyť, synu můj, přechodní či přípravní společnosti; společnost křesťanská pak jest trvalou. Aby se však ukázalo, že v pohanstvu nebylo pravého měřítka spolkování, proto mnozí výbojcové, k. p. Alexandr Velký a Římané, chtěli sobě podmaniti celý obor zemský; avšak záměr jejich nebyl praktický a rozumný, jelikož rušiti chtěli články podřízené; žádný bod země nemůže býti výhradně státním střediskem celé země; duchovním střediskem ovšem jest posvátný Řím.

Vlastenectví.

Vlastenec. Kosmopolita. Katolík.

„Nejsem poslán, než k ovce zahynulým z domu israelského.“
Mat. 15, 21—28.

Vlastenec. No četli jste, co se stalo letos v Praze o slavnosti svato-Janské? To byl předce jedenkrát skvělý výjev probuzeného vlastenectví!

Kosmopolita. I jděte mi k šípku pořád s Vaším vlastencováním; jsem světobčan, a mám to za blouznění politické, co se v Praze provádělo letos 16. května.

Katolík. Já jsem také vlastenec; ale na největší svátek zemský o sv. Janu ani zmínky, a slávu provolávati Husovi a Žižkovi, místo služeb Božích předpoledních držeti průvod tříhodinový k zaklepnutí na základní kámen národního divadla, kde se národu podrývá víra a mrav: no s takovým vlastenectvím dejte mi svatý pokoj; proto také naše katolické duchovenstvo při takovém vlastencování přítomno býti nemohlo.

Národovec. Stojím na svém, že vlastenectví jest ctností společenskou, a k tomu i křesťanskou, ač nesouhlasím se vším, co se v staroslavné Praze toho dne dalo. Mimochodem se Vám, kamarádi, musím pochlubit, že jediná řeč naše má slovo pro tuto cnost, kdežto ostatní jazykové si pomáhají slovy vypůjčenými, k. p. *patriotismus*, nebo ji popisují vícířem slov.

Kosmopolita. Já chci býti Vaším krajanem, příteli Kopřivo, ale nikoliv vlastencem.

Vlastenec. Právě v tom poznáte, že to není jedno. Synem vlasti a krajanem, bohužel, se mnou jste, ale vlastimilem nejste, jelikož o vlast nedbáte a vlastimilům spíláte. Vlastenec jest krajan činný a horlivý.

Kosmopolita. Jak to myslíte? Co všecko musí podle vašeho názoru předsevzít, koho vy chcete přijmouti do cechu vlastenců?

Vlastenec. Musí znáti vlast a záležitosti jí se týkající.

Kosmopolita. Jak bych v těch věcech byl nezalcem! Vždyť předce znám lépe než kdo jiný statistická data všeho, co v objemu vlasti naší se nachází, znám města, řeky, hory, meze, ústavy a t. d.

Vlastenec. To nepostačí, kdo tyto známosti jen v rozumu a v paměti jako v komoře schované s sebou nosí; vlastenec s láskou sdílnou poznává zvláště vnitřní stav vlasti; na jakém stupni dokonalosti stojí; prokvétají-li v ní školy a umění jako u sousedů Němců; máme-li svobodu jako Maďari a Němci, či jen na papíře? Je-li provedena rovnoprávnost jazyková v úřadech, ve školách, v církvi a t. d.

Kosmopolita. Holenku, to my nepředěláme, kdož by chtěl stěnu hlavou prorazit? Kdo se může opřít, když vláda tomu nechce?

Vlastenec. Inu, tu právě ukazuje se vlastenec; onť své tělesné i duševní síly obětuje vlasti; srdce jeho hoří obětovností pro vlast; on snáší urážky a útržky nepřátel do nebe volající, ale on nemlčí, on jim povi pravdu do očí živým slovem a v novinách; on odkrývá nespravedlnosti

a křivdy, které se dějí vlasti naší; on odmítá drzé útoky na posvátnou víru a korunu Českou, onť hotov i život klásti za vlast; on obětuje peníze i schopnosti, čas i sflu svou; on koná bedlivě povinnosti svého stavu a povolání, a jen lenocha má za zrádce vlasti.

Kosmopolita. To může a má činiti každý, ale nikoliv výhradně pro vlast, nýbrž pro celé člo- věčenstvo!

Vlastenec. Odpusťte, příteli Valento; co tu povídáte, jest holý nesmysl. Kdo říká, že všecky miluje, ten nemiluje žádného. To mi uvádí na paměť toho, jenž, aby lidi vašeho druhu přesvěd- čil o bludu, žádal o ovoce. A když mu podá- vali střešně, jablka, hrušky, slívy a co jen možného, vždy říkal, že chce ovoce a nikoli střešně, jablka a t. d. Nikdo neříkej, že mi- luje všecky lidi, nemiluje-li ani těch, kteří kolem něho se pohybují. Teprv od lásky jedno- tlivce můžeme se pozvednouti k lásce všech, ku všeobecné lásce bliženské.

Kosmopolita. Vždyť předce mi pomáhejte, pří- teli Koukale, když jste tak horlivým kato- líkem, vždyť já vám stojím blíže co světoob- čan, než tentohle separatista, který obmezuje lásku bliženskou jen na pomezí jistých národností!

Katolík. V tom vám pomáhati nemohu, neboť přítel Kopřiva má dobře; vlastenectví jest ctnost křesťanská.

Kosmopolita. Zdali Christus neučil lásce bli- ženské, lásce všeobecné bez rozdílu ná- rodností?

Katolík. Hleďte, příteli, ta všeobecná čili kře- sťanská láska výborně snáší se s láskou ku vlasti, jak již vám Kopřiva dokázal; působili

každý v okolí svém, tím samým prospěje i velikému celku; oko naše ovšem pozírá až do oblak, ale ruka může působiti jen v kruzích nejbližších; panovníků a velmožů, kteřížby přímo na celé světy působiti mohli, jest málo.

Kosmopolita. Ale Christus, vznešený Učitel lásky bliženské, předce nebyl národovcem ve vašem smyslu?

Katolík. Úplným vlastencem. Vždyť jen slyšte, co řekl ženě Kananejské, prosící o uzdravení dcery. Nejsem poslán, než k ovcem zahynulým z domu israelského; nechať se prvé nasytí dítky, nebo není slušné vzíti chleb dětem a dáti ho štěňatům.“ — Onť řeč lidu svého miloval, nebo budiž vědomo vám, že za času Christa Pána byla řeč židovská, jako naše slovanská nyní; jejím útočištěm byl domácí život, Písmo svaté a chrám Páně; úředníci byli Latináři, a učenci Řekové. Ale Pán Ježíš miloval řeč lidu svého a poslední slova, se kterými se světa odcházel, byla slova židovská: „Eli, Eli, lamah sabakthani.“ On národní obyčeje a obřady ochotně zachovával. Ano i ve způsobu odívání se liboval sobě Christus národní kroj, nosiv na těle Svém roucho a sukni nesešivanou, ale od vrchu setkanou, jaký oděv lepší židáci již od nejstarších časů nosívali. (Exod. 28.) — On bludy národnosti židovské káral a napravoval; k. p. chlubitost židovskou, podle které oni se domnívali býti miláčky Božími; pokrytství a faleš fariseů a zákonníků na pranýř stavěl. Pán Ježíš byl národovec v nejkrásnějším smyslu slova toho, jakož ve všech svatých věcech nejdokonalším byl vzorem.

Kosmopolita. No, nyní již nejsem s to, pronést slova proti přesvědčivým řečem Vaším. Ale víte co, já jsem jen chtěl se přesvědčiti, zda-li vy upřímnými vlastenci jste; tu máte pravici mou. Jsemť i já vlastencem z celého srdce, ale nejinak, než na základě víry katolické, víry od otců našich zděděné, víry samospasné pro jednotlivce i pro celé národy; a v ten rozum dám sobě říkati kosmopolita čili světobčan.

3.

Obecnomyšlnost.

Sobec. Obecnomyšlný.

„Jakož i já ve všem libiti se snažím všem, nehledaje, což je užitečného mně, ale mnohým, aby spáseni byli.“

I. Kor. 10. 33.

Sobec. Jak jsem povídal: „*Amor incipit ab ego*“ t. j. jsem sobec, a celý svět náš jest sobcem. Vlastní zisk a zbohatnutí, pýcha, pohodlí, čest a sláva vlastní osoby — toť cílem všech myšlének, citů a podniků doby naší.

Křesťan obecnomyšlný. Byť tomu i tak bylo, jak přeháněje dite, nebyl by to společenský pokrok, nýbrž zpátečnictví, jehož se každý liberálník jak čert kříže bojí; neboť již za časů pohanských odbývala obecnomyšlnost za nejvyšší vlasteneckou ctnost; nyní ovšem, bohužel, lidé jsou opatrní jen pro sebe; kdo s koho býti může, ten běře, a ta ušlechtilá ctnost vadne, jako kvítí v zimě pod sněhem a ledem. .

Sobec. Co pak si tou obecnomyšlností představujete?

Obecnomyšlný. Jak víte, Bůh moudrý člověka nestvořil pro samotu, ale pro společnost s rovnými sobě; a jedině ve společnosti lze dosáti cíle od Boha vytknutého, jenž jest dokonalost naše. Či můžete-li zapřítí, jakmile člověk vkročí v tento svět, že hned svazky bývá opoután?

Sobec. Toho nelze upřáti, že hned jest zachycen rozličnými pouty, nejprv rodinou, pokrevenstvem, obcí, vlastí, velobcí (státem) a Církví. Avšak z toho se musí poněkud vymaniti a vykroučiti, aby světa pohodlně užil.

Obecnomyšlný. To jste, příteli, ač se nazýváte křesťanem, horší než bývali pohané; neboť u nich byla obecnomyšlnost první cností občanstva. U nich byla nejvyšším dobrem vlast, a té obětovali osobu, své domy, své zdraví a štěstí; u nás křesťanů jest nejvyšším dobrým Bůh a Jeho nejsvětější vůle, a té cele obětovati se máme, milující Boha nade všecko, a bližního jako sebe pro Boha. Všecko tedy to, co se nejen vlastní osoby, ale i bližního týká, co jej oblažiti a oslaviti může, to jest obecnomyšlníku milé a drahé; on jest pravým kosmopolitou; avšak že síly naše obmezeny jsou, tedy svou obecnomyšlnou činnost obětuje vlasti a Církvi v nejbližších kruzích.

Sobec. Co je to platné, já se svým smýšlením nestojím osamotnělý, mám cestu ušlapanou od tisíců, kteří rovně tak smýšlejí a jednají, a tomu, co vy povídáte, se jen vysmívají.

Obecnomyšlný. Dobře, ale musíte povážiti, příteli, že není něco pravdou již proto, že tak mnoho tisíců lidí smýšlí a jedná; a představte si,

co by se ze světa stalo, kdyby skutečně každý člověk byl zarytým sobcem?

Sobec. Já také soudím, že skutečně na světě samí sobcové jsou.

Obecnomyslný. No, to vidíte jako žloutenkář všecko na žluto. Není tomu tak, bohudík. Máme posud dost šlechetných duchů, kteří všeobecnému dobru obětují své statky a peníze; jiní svůj čas a své práce, jiní své spisovatelské schopnosti; jiný, kde toho potřebí, i život ve prospěch svých bratří. Či jmenujete to také sobectvím, co náš národ v Čechách a na Moravě podniká pro svobodu a blaho utlačené národnosti? A co katolíci po celé zeměkouli dělají pro posvátnou hlavu Církve, pro rozkvět a upevnění Církve — zdali to může kdo nazvat sobectvím?

Sobec. Takové okázalosti či demonstrace jsou dílem chloubou, aby se o tom tisklo v novinách, dílem přepjatým opičáctvím po jiných.

Obecnomyslný. To byste musel dokázati!

Sobec. Také vám to dokážu. Zním jednoho, který sype oběti na vlastenecké ústavy (divadlo, pomníky atd.), pro čest a slávu národní otvírá obě ruce a dává štědře; ale jak se octne žebrák u dveří jeho prose o almužnu, hned ho zahání a jemu nadává.

Obecnomyslný. To ovšem není obecnomyslnost dokonalá; jedno máme činiti a druhého neopomíjeti.

Sobec. Povím o jiném, který pořád mluví o svobodě a právech člověka, o svobodě řeči a tisku, kleje na všecko utlačování a otročení ducha; a hle, jeho vlastní manželka v domě musí býti jako němá, a podřízeným hned facku vlepí, nebo je holí pohladí, jak mu nedělají pomýšlení.

Obecnomyšlný. To zase jest důkazem, že to není obecnomyšlnost pravá, nýbrž jen líčená, polovičatá, lichá. Tak ku př. když někdo rovnoprávnost jazyků žádá, a své vlastní dítky v mateřčině necvičí, nýbrž cizím jazykům cvičiti dává, vlastního jazyka zanedbává, nebo k. p. kdo se podejímá dělaným, strojeným hněvem na zlořády hubovati a státy a Církev reformovati, kdežto jeho vlastní hospodářství duchovní i hmotné nachází se v nehorázném nepořádku: tenkrát jest to obecnomyšlnost křivá, dělaná, jednostranná, převrácená, nedokonalá, strom bez kořene.

Sobec. Jiní zase to dělají ze žádosti zisku, aby tak vynikajíce účinností dostali se na první a výnosné místa a úřady.

Obecnomyšlný. Chyba lávky; právě ti šlechetní lidé, jenž se obětují vlasti a Církvi, nemají z toho ničeho, leč oběti. Oni se nedají mýliti ani smutnou zkušeností, ani ubližováním němčoursko-židovských žurnalistů a neznabohů, ani nevděčností svých vlastních domácích. Oni nejvíce příkoří a protivenství okoušejí, pronásledování trpí, vězení snášejí, do vyhnanství se ubírají, ano často i ukruťnou a potupnou smrt podstoupiti musejí.

Sobec. Což takových, jako Hus upálený na hranici, takových obětí padlých na oltáři obecného dobra, jižto nečekali a nedočkali se žádné odměny od lidí — takových je tak řídko seto na půdě člověčenstva jako —

Obecnomyšlný. Neuvádějte mi na vzdory nešťastného mistra z Kostnice, on je perla Slovanstva, ale jeho osudná smrt zaviněna byla jeho bezpříkladnou tvrdošíjností a hrdostí ducha, jakovou co kněz nechtěl se podrobiti

obecnomyšlnosti církevní, a pak trestním zákonem světským onoho času středověkého sešel. Protestanté také trýznili jinověrce na smrt, a nikdo jim toho nevyčítá. To jste mohl raděj si zpomenouti na vzor obecnomyšlnosti, na vznešeného Zakladatele víry naší křesťanské, Jesu Christa, nebo na jeho apostoły, na Štěpána kamenovaného, na ušlechtilé apostoły národů Slovanských, Cyrilla a Methodia.

Sobec. Však já vám to nevytýkám, mně to jen tak vyběhlo z úst, proto že nyní pořád čteme o té pouti do Kostnice a jiných úkazech úcty k Husovi. Já již nyní se skláním k vašemu mínění, neboť jste mé námitky dobře a jasně vyvrátil. Jenom mi ještě vysvětlete poměr vlastenectví k obecnomyšlnosti.

Obecnomyšlný. Na to jest snadná odpověď. Křesťanská obecnomyšlnost stojí výše, než ta pohanská, neboť tam byla pohnůtkou, jak již řečeno, vlast, zde láska k Bohu a k bližnímu; jí jest to nejmilejší a nejvyšší, co se na nesmrtelnou duši, na cnost a náboženství, na Boha, na nebe a na věčnost vztahuje; to jest i hlavním cílem jejího působení; k vlastenectví pak má se, jako celek k stránce: vlastenectví jen o vlast, obecnomyšlnost o všecko se stará, co jest jiného. (Řím. 12, 6—17.) Křesťanská obecnomyšlnost jest láska účinná.

Sobec. Díky vám srdečné za toto tak krásné, dojemné a spasitelné poučení; kéž by jím hnusné sobectví ve všech kruzích potřeně uhnulo obecnomyšlnosti jako tma světlu blahému, jakož se bylo přispěním vašim v mozku a v srdci mém skutečně stalo. Díky upřímné!

Společenský pokrok.

Cyrill. Ať žije společenský pokrok!

Václav. Co je ten společenský pokrok? Pořád slyším se všech stran: „Jen ku předu, ať žije pokrok; zpátečnictví ať zhyne!“ Co pak si mám pomyslet pod tím pokrokem společenským?

Cyrill. Toť jest zcela jasné; společenský pokrok vymáhá, aby každý z vás co vlastenec a křesťan staral se nejen o sebe, nýbrž o rodinu, o obec, o velobec a církev, aby bylo vždy víc a více postaráno o všechny tělesné i duchovní potřeby jednotlivců.

Václav. Jest-li pak takový pokrok možen! Mně se všecko zdá, že lidé ponejvíce předce jen zůstávají sobci! Či zdali se mění povaha lidská, a nezůstane-li svět na vždy takovým, jakovým jest?

Cyrill. Pokrok společenský jest možen. Kdož by o tom pochyboval, ten by se rouhal Bohu, ten mluví proti rozumu a svatému evangeliu; ano on stíhá ze lži všecken dějepis národů evropských od příchodu Pána Jesu Christa.

Václav. No a jaké to můžete uvéstí důkazy na to, že by od té doby značně se byla změnila země tvář?

Cyrill. Abych Vám nvedl aspoň jeden, a jak se domnívám, nad míru vážný důkaz, zdali nevíte, že křesťanskou věrou otroctví bylo odstraněno?

Václav. Já soudím, že se to stalo způsobem zcela přirozeným a snadným, jako zralé jablko samoděk se stromu spadne, tak že k tomu nebylo potřebí ani víry ani Církve křesťanské.

Cyrril. To jste se svým náhledem na velikém omylu, příteli milý, nebo tento převrat a pokrok sáhal daleko nad nejsmělejší sny myslitelů starověkých, kteří o tom neměli ani žádného zdání. Všickni staří mudrcové, mezi nimi i Aristoteles a Plato, měli za to, že otroctví jest věcí zcela pořádnou a na věky ve přirozeném běhu poměrů lidských založenou. A vidíte, jak víra Christova opanovala vrch ve smýšlení lidském, tenkrát počali se stydět lidé za to, aby považovali své spolulidi za dobytek a nábytek; uznáno, že i otrok jest člověkem, vykoupencem Christovým a dědicem nebes; a zajisté vám dobře známo, že tento náhled i ve svobodných státech severní Ameriky po dlouhém boji občanském zvítězil, tak že i tam mrzký obchod s černochoy za své vzal, a k tomuto pokroku celý vzdělaný svět řekl: „Amen!“

Václav. To já znám jiný druh otroctví, kterýž by měl z poměrů našich společenských vyklizen býti, a v tom by se byla měla již dávno osvědčiti ohrožující sfla víry a Církvě křesťanské.

Cyrril. Vám tane na mysli onen společenský neduh, který se byl za našich dnů v nesmírných rozměrech do těla naší lidské společnosti zažral a vhnízdil, onen rak, který na našem sociálním čili společenském blahobytu hryže a hlodá — totiž pauperismus či chudinstvo; a máte dobře, ten právě stojí v čele denního pořádku, i ten musí odklizen a z kořene vyhojen býti.

Václav. A zdá-li se vám to věcí možnou?

Cyrril. Nejen možnou, přítelinku, nýbrž nutnou a pilnou; jako nebylo nemožné, odkliditi poznenáhla otroctví a uznati člověckou důstojnost v člověku každém: tak jest nyní na denním po-

řádku, ale také i svrchovaný čas, pomýšleti na radikální vyléčení chudinstva a proletářství. Těžká to, nad míru těžká úloha, která se dá provésti jediné s pomocí Boží na půdě Církve křesťanské. „Co u lidí nemožné, to u Boha možné.“

Václav. Avšak mnozí povídají, že odstranění chudinstva čelí proti duchu samého křesťanstva, nebo Christus Pán sám prý řekl: „Chudých budete mítivezdy mezi sebou!“ Jan 12, 8.

Cyrill. Ovšem, ale proto, abyste se o ně starali, abyste příležitost měli, svou lásku jim osvědčiti. Slova tato, kteráž stojí v evangeliu sv. Jana 12, vzata jsou z knihy Deuteronomium 15, 11.: „Nebude se nedostávati chudých v zemi přebývání tvého.“ — Avšak o něco výše ve verši 4. stojí: A ovšem nuzného a žebráka nebude mezi vámi, aby požehnal Tobě Hospodin Bůh tvůj v zemi, kterouž dá tobě k vladařství.²

Václav. V těchto textech vězí patrný odpor; neboť se nejprv praví: „Chudých bude vždy,“ — a potom zase pravíte: „Nebude mezi vámi chudých!“

Cyrill. Tento odpor jest toliko zdánlivý, příteli milý, — protiřekost ta vyrovná se ve světle učení církevního. Předně rozeznějme nuzné (t. j. takové, kteří mají málo) od žebráků (kteří nemají nic). Takových, kteří nemají nic, vždy bude ve společnosti lidské, jsou to: děti, starcové, ne-duživci, pomatenci atd.; akdož by upříti mohl, že o ty musí postarati se ostatní, dříve a než tito sami o pomoc žádají a prosí? Když to bylo veleno již ve Starém Zákoně židům: tím více to řečeno křesťanům, jimž řekl Christus Pán: „Nové

přikázání dávám vám, abyste se milovali vespolek.“ Křesťanům dále veleno, nejen o tělesné, ale i o duševní potřeby takových žebráků se starati.

Václav. To se také děje, co je pravda, to je pravda: Nemocnice, špitály, opatrovny maličkých dětí, blázince, ústavy pro slepce a hluchoněmé atd., to jsou ovšem jasné důkazy, vydávající svědectví o duchu křesťanské humanity a lásky, která ve společnosti lidské útroby vládne. Avšak ono se jedná o ty armády dělníků, kteří jsou jako bílí otroci továrníků, a kdežto jim jako včeličky dělají med statisícových kapitálů, sami duchem i tělem hynou, a propuštění byvše z práce co obnošený kabát a vytačený citron, hotoví jsou žebráci; ono se jedná o ty hejna tuláků a lajdáků, kteří se práce štítí, světem se potloukají, almužnu drze vymáhají a pomstou vyhrožují. Co s těmi, jelikož jich nesmíme jak pohané na lodi naložiti a v moři pohroužiti?

Cyril. O tom nyní náleží přemýšleti obci i velobci, kterak bychom se proti těmto násilníkům ubránili. Hlavním pravidlem jest: vláda světská má na to doléhati, aby se co možná nejméně páchalo společenských zločinů; čeho ona ale nemůže docílit jest to: musí se lidé k tomu nakloniti, aby v duchu vlastenecké, obecnomyšlné lásky působíce, těch společenských zločinů nebyli ani schopnými. A to nedovede, leč svatá Církev Christova.

Václav. Proto, libo-li, budeme hovořiti budoucně o těch zločinech společenských.

Cyril. S radostí. Zatím s Bohem!

Vražda, překážka pokroku společenského.

Václav. Víme, že „Nezabiješ“ jest páté přikázání Boží, a předce pořád se píše a mluví o prolévání krve lidské, pořád jako náказа samovraždy se množí.

Cyrill. Bohužel není žádného národa, kterýžby by byl vraždu na dobro ze sebe byl vyhostil!

Václav. Proč tu zákonem, tu obyčejem vražda jest trpena?

Cyrill. To závisí od toho, na jakém stupni pokroku který národ stojí. Divoši se vespolek vraždí, aby se sežrali nebo jako zvěřinu prodávali; tak mnozí národové v Africe a v Australii; ano národové ve Fezzanu (staré Phasania, oasa Sahary) na východě Alžírsku posud každoročně konají „honbu na lidi“, která jim vynese někdy až 70.000 jatých černochoů, jež pak prodávají v Egyptě. A to jsou lidé, kteří již nejsou zcela divochy.

Václav. Je to strašné, že mezi námi ještě jsou lidožrouti!

Cyrill. U nás ovšem je lidožroutství leda duševní chorobou; ale za to jest n nás tím více duchových lidožroutů, t. j. n nás by se vzdělanci škrtili, ne sice, aby se sežrali, ale aby politické a společenské poměry podle svých náhledů upravili.

Václav. No, kdo čte mnohé německé noviny, ten snadno pozná, jak ostrým jedem štvou na nás předně, že jsme katolíci, a ještě víc, že jsme Slované. Nejprvé se všecko tiskem proti sobě seštvě, a po-

tom se začne do krve; a to všecko, aby prý se stal pokrok!

Cyrril. A ještě kdyby tím skutečně pokroku cesta se klestila, neřikal bych nic; ale naopak ony ty štvánice vedou nazpět do stavu barbarství, do stavu surovosti. Pokrok protikřesťanský jest a bude vždy zpátečnictvím.

Václav. To byste nesměl říci do očí těm vůdcům hnutí politických, příteli Cyrille; oniť stojí na svém, že někdy musí se pustiti žilou, aby bylo lépe, aby nastal pokrok!

Cyrril. To není žádná pravda; války občanské zdržují společenský pokrok; onť sice i na vzdory jim může se státi, ale jistě jimi ztenčován a zdržován bývá. Každé ozbrojené vzbouření v lůně společnosti jest zlo, chyba, zpozdilost, zločin; nebo vítězství té věci, pro kterou podniknuto bylo, vždy a bez výminky jím buď zmařeno, buď aspoň opozděno bývá.

Václav. A předce tací vůdcové a piklostrůjci domnívají se býti vysvoboditeli vlasti z jarma tyranského, a že umírají pro vlast. Což pak není dovoleno svrhnutí se sebe jarmo tyranu, a zbavit se jeho?

Cyrril. Jedině trpným odporem, zmužilou, setrvalou odvahou všech občanů, a jedná-li se o náboženství, tedy odvahou pro víru, která se ani smrti neleká. Národ národu již často přinesl řetězy otrocké, ale ještě nikdy palmu štěstí a svobody; tento strom nedá se přesaditi, on musí z vlastní půdy vyrůst. Tak my ubozí katoličtí Slované v zemích koruny Svato-Václavské jsme tuze tlačeni ke zdi. Ale chraňme se všech křivých cest; varujme se všeho spiknutí a zbouření, všech mezi sebou různic a rozbrojů. Věrní

buďme králi svému a věřme, že nejlepší svoboda vzejde tam, kde se okovy nerozsekávají, ale rozumně a poznenáhla rozvazují, až samy spadnou. Zeď, ku které nás nepřátelé tlačí, jest zeď španělská, my ji protlačíme, čím více tlačiti budou nás. Odpor náš buď zákonitý.

Václav. My jsme chytrí hoši, my to děláme po příkladě statečných Irčanů. To byla odvaha, kde skrze slavného katolíka O'Conella, bez prolití jediné krůpěje krve lidské, bez porušení jediného zákona docíleno bylo, co před tím nejkrvavější zpourey jen zdržovaly.

Cyrill. Tak jest; jediný příklad převratu, kterým pravý společenský pokrok byl docílen, bylo — křesťanství, kde krev mučeníků stala se semenem křesťanů. Christus Pán tím, že dal ukřižovati, ukázal lidem jediné možnou cestu k pokroku společenskému. Až všecky zbraně se vyzuřily na trpělivosti mučeníků, přestaly vraždy, a byla jen jedna strana — křesťanská. Jedinkrát, kdy celý svět byl převrácen a vybojován, stalo se to pokojně, totiž skrze svatý kříž!

Václav. To je skutečná pravda; ale příteli, to je zázrak, toť dílo všemohoucího Boha.

Cyrill. Ovšem, avšak jesti to zároveň jedinou cestou k pokroku společenskému, jenž jest bratrská láska. Ti kdož chtějí pravé bratrství, musí se prokazovati těm, kdož toho nechtějí, vytrvale co bratří. Křesťan jináč bojovati nemůže, leč obětí, mučnictvím.

Václav. To byste příteli, křesťanům zakazoval spravedlivou obranu!

Cyrill. Vojna proti zevnějším nepřátelům, osobní obrana proti loupežníkovi jsou dovolené věci. —

V tomto případě však odvracujeme od sebe nějakou křivdu, avšak nedocílí se žádného pokroku. Pokrok se dosahuje jedině rukou bezbrannou, ústy bezbrannými a hrudí bezbrannou. Dovoltež mi uvést příklad. Když ve dnech červnových 1848 zuřila vojna občanská po ulicích Pařížských: tu se objevil hrdinský arcibiskup Affre na barrikádách, chtěje smířiti co kněz Páně strany, jež prolévaly krev. Octnuv se na barrikádě, stal se obětí povolání svého, koule projela hrud' šlechtnou, a po dvou dnech 27. června skonala. Národní shromáždění vyneslo den na to následující dekret: „Národní shromáždění pokládá si za povinnost, veřejně osvědčiti své city nejvřelejší úcty a všeobecného zármutku, které vzbudila obětovnost a svatě hrdinská smrt arcibiskupa Pařížského.“ V takových činech jest zárodek pokroku společenského. U nás, Bohu díky, také převrácenci počínají pronásledovati Církev Christovu a Jeho služebníky, biskupy a kuěze; z pronásledování toho vzějde blaho národům, vzejde pravý pokrok společenský.

Václav. Zdali se neukončila revoluce francouzská, která předce nekráčela touto cestou, nesmírným pokrokem společenským?

Cyrill. Revoluce francouzská jest výsledkem dvojí příčiny. První jest duch bratrstva, který vstípen byl skrze víru křesťanskou do srdcí lidských, a druhá jest cesta revoluce, na kterou zabočili lidé, aby založili svobodu, rovnost a bratrství. Z těchto dvou příčin ta první stavěla, a druhá bořila; ta první byla silou, která hnala ku předu, a druhá byla překážkou a stavidlem. Stínadla a krvavé lázně od r. 1793 jsou až do

dneška překážkou, pro kterou nemůže se zmáhati svoboda, rovnost a bratrství, jako hranice inkvisice a vraždy noci Svato-Bartolomějské, vraždy válek husitských a 30leté války až podnes mezi námi jsou překážkou pokroku náboženského. Každý pokus krvavý jest pro věc sebe šlechetnější největší všech překážek a vadidel. To je bez výminky. Každý bratrovrah jest jako Kain — on uteče! Každá vraždou bratrskou vymožená věc utrpěla porážku, i když se zdála vítěziti. Proto každá spravedlivá věc tak dlouho se zdržuje v pokroku, dokud pravým způsobem hájena nebývá.

Václav. Co jest tedy za našich dnů popřední společenskou naší povinností?

Cyrill. Abychom zcela vypudili z myslí a z obyčejů našich vraždu a vojnu občanskou, a vymanili se z toho bludu, že by to byly prostředky k pokroku společenskému.

Václav. Kéž by to Pán Bůh dal, aby takové smýšlení ovládlo námi všemi. Brzo by Němec podal ruku Slovanovi, a jinověrci katolíkům, jejichžto svatou pravdu poznali a přijali by ku vlastnímu a všech národů blahobytu časnému a spasení věčnému.

Cizoložství a smilstvo — společenský zločin.

Václav. Že jest šesté přikázání Boží: „Nesesmilníš,“ to vím; ale jakým způsobem jest zároveň zločinem na společnosti lidské spáchaným, to se od vás, příteli Cyrille, dověděti těším.

Cyrill. Takovým způsobem, že směřuje k rozvratu rodiny. Každý útok na rodinu jesti však útokem na společnost lidskou, neboť z rodin ona se skládá. Jaká rodina, taková společnost.

Václav. Soudím, že učení Církve katolické o nerozlučnosti sňatku manželského jest příliš tvrdé; proč pak Řekové nesjednocení neváhají rozvésti manžely pro cizoložství, tak že se na novo vdávají neb ženiti mohou?

Cyrill. I naše Církev dovoluje v jistých případech rozvedení od stolu a lože; avšak nikdy nový sňatek, leč by jeden z manželů zemřel.

Václav. A proč, co u Řeků panuje, nemůže i v Církvi Římské uvedeno býti?

Cyrill. Protože rozvod manželský u Řeků jest zákonnité cizoložství nebo poznenáhlé víceženství, jak Pán Ježíš sám vyřknul: „Každý, kdo propustí manželku svou, leč pro smilství, a jinou pojme, cizoloží; i kdo propuštěnou pojme, cizoloží.“ Mat. 19, 9.

Václav. A což pak vy domníváte se, když u nás jsou rozvedeni, že jsou potom živi jako andělé?

Cyrill. Dosti se také cizoloží, to vím; ale Církev nemůže zadati učení svému od Christa přijá-

tému, že sňatek manželský jest nerozlučný, leč smrtí jednoho z manželů. Společnost, která této nauky se drží, jediné jest silnou, neboť jen tam pravá zavládá civilisace; kde je mnoho rozvodů, tam je ošizen opuštěný manžel o slíbenou pomoc vzájemnou, a dítky o výchování obou rodičů.

Václav. To je všecko pravda; avšak tím trpí jednotlivci; žeby to ale mělo škoditi značně celé společnosti, toho nenahlížím.

Cyrill. Holenku, to sahá všecko do sebe, jak v hodinkách kolečka. Není-li rodina nic, pak i jednotlivec je ničím. Je-li rodina v rozpadku: tenkrát pozbyla žena své důstojnosti, onať jest nábytkem muže, a libovolným nástrojem chťičů jeho, již, jak se mu znechutila, zahodí a odstrčí co vytlačený citron. S takovou společností, kde je žena ničím, vypadá to bledě; nebo ješto žena je ničím, kterak muž býti má něčfm? Tam, kde žena jest ničím, tam není matky; kde není matky, není muž e.

Václav. Není-li to tvrzení z brusu nové?

Cyrill. Nikoliv, to je stará pravda, která jest zaznamenána již v Písmě svatém Starého Zákona: „Přestali silní (muži) v Israeli, a nebylo jich viděti: až povstala Debbora, povstala matka v Israeli.“ Soudců 5, 7.

Václav. Zda-li a jak se tento záhadný výrok potvrzuje?

Cyrill. Jistě že se potvrzuje; nebo jen u národů držících se zjevení Božího k nalezení jest matka, která ctné syny a muže vychovává a od nich pořádné úcty dochází. V Indii prodává syn matku svou; není tedy žádným synem, a ona není matkou. — Na ostrově řečeném Jáva nesmí se dospělý syn ukázati před svou matkou,

protože otec v synovi obává se nacházeti soka; není tedy žádným synem, a ona není matkou. — V Číně nejmnožší matky jsou otrokyněmi dítek svých; nejsou tedy jejich matkami. — Tak jest i u všech divokých národů v Africe, Americe, v Oceanii. Všudy bijí, potupují, prodávají synové tu ženu, která jim život dala, jako otrokyni; ano lidožrouti i pojídají rodielku svou.

Václav. Bože můj, až se člověku vlasy ježatí a mráz kostmi probíhá, když si na takové ohavnosti vzpomene, žeby takového co's mezi člověky jen možné bylo. Odkud to pochází?

Cyrill. To pochází odtud, že tito pohané oddáni jsou bezuzdnému smilstvu, a proto jsou jako hovada; kdežto u křesťanů přese všechny přestupky v té věci panuje zachovalost cudná; leč ve velkých městech, jako k. p. Paříž, Vídeň a t. d., tam pokřestění i obřezaní pohané, krom toho nátěru civilisace a ďábelské zchytralosti jsou též ohledem smilstva — hovada! To je samá hniloba, kterou dolščiti péro se zdráhá. — *Nec nominetur!* praví Písmo svaté; t. j. „ani jmenováno nebudiž!“

Václav. To jinak nejde; velká města, velké hřichy. Taková zpousta lidstva jest v takových městech, bohatství, všecko pohodlí, lahůdky, divadla, co jen oko, ucho a mlsný jazyk ráčí; kterakžby potom lidé se neoddávali též bezuzdné rozkoši?

Cyrill. Ale jaká mravní škoda z toho pro celou, kolik vzácných sil se tím smilstvem umoří; tím uhasne pracovitost, zdržlivost, naděje v lepší budoucnost, odvaha vůle k pokroku, srdnatost, nadšenost, vlastenectví, obecnomyšlnost — zkrátka každá společenská síla shasne v bahně bezuzdného

smilstva jak u jednotců, tak u celých národů. Oni dřímají v rozkošnictví smilném; a kolik jich, co na ošklivé neduhy před časem — hynou! A křesťané, kteří cudností dosáhli síly nesmírné, ovládají tyto národy divoké, jako člověk nad hovadem vévodí. V Indii řídí jeden anglický důstojník s hrstkou vojáků co neobmezený vládce miliony lidstva, a právo nad životem a smrtí naprosto mezi nimi vykonává. Vojsko anglické, sestávající z 20.000 mužů, udržuje na uzdě 100 milionů lidí.

Václav. Z toho ovšem patrně na jevo vychází, že bezuzdná rozkoš jest zločinem společenským; a z toho naléhá povinnost na všechny křesťanské národy, kteří chtějí opravdově pokrok, aby drželi pevně na tom, by rodinné svazky byly posvátné, manželství nerozlučné, rodina svatá; neboť ona jest praživel společnosti a kormidlem tažným každé společnosti. — Řekové musejí se zřítí svého rozvodu pro cizoložství, který jest hlavní vinou úpadku jejich. Totéž platí o všech národech, kteří nestojí v jednotě svaté víry katolické. Katoličtí národové musejí obzvláště ve městech mravy své napravití a utvrditi, rodinu zvelebiti, zhejřilost a cizoložství zanechati; jinak jako Babylon a Ninive rozmetána budou města veliká v Evropě. Cnost sama podává národům více síly a pružnosti než vzbouření, a s tou cností a její silou objeví se obětivost, nezištnost, blahobyť, svoboda, sláva, pokrok. Cnost samojediná zplozuje bratrskou lásku, vítězí nad sobectvím v jeho dvojím zjevu, nad pýchou, jež jest jeho zjevem vyšším, a nad smyslností, která jest jeho zjevem nižším.

Krádež — zločin společenský.

Václav. Předce jest to sedmé přikázání Boží: „Nepokradeš,“ t. j. neber jinému bez jeho vědomí a vůle, co jest jeho majetností; a za našich časů jsou lidé, kteří povídají: „Majetnost je krádež.“ Co je to za řeč?

Cyrill. Nevím, co to má znamenati; vím jedině, že jest to heslo kommunistův, kterým se míní pravý opak Božího přikázání. Kommunista praví boháčovi: „Jsem člověk jako ty, kterak mám trpěti ve všech věcech nouzi, kdežto ty oplýváš vším, co život činí rozkošným? Oč máš víc, než já, to's mi nkradl!“ Je to takový nesmysl, že ho netřeba vyvracovati; onť se vyvracuje sám sebou.

Václav. Je-li pak majetnost skutečným právem? Či mají kommunisté pravdu, že se tak ozývají?

Cyrill. Člověk má právo, míti majetek, jako má právo býti svobodným, jako má právo žádati, aby jeho osoba i rodina byla nedotknutelnou. Zločin společenský jest vražditi, i krásti, sahati na osobu i na jmění bližního. Majetnost jest podmínkou rodiny; dědictví jest, jak kdos trefně pravil, ruka, kterou otec dítkám náhrobkem podává. Jako člověk smí a musí čerpati z přírody síly a živly, jimiž rúste jeho tělo: tak smí a musí čerpati občan ze společnosti síly a živly, jimiž rúste jeho majetnost.

To, co člověk vezme do úst a v žaloudku ztráví, stane se jeho tělem; a co vezme a zpracuje svou rukou, přemýšlením, slzou a potem svým, to se stane jeho majetností. Majetnost není sobectvím a krádeží, sic by i tělo, maso a krev musely slouti sobectvím a krádeží.

Václav. To jste vyvolil, Cyrille, trefné podobenství, jímž se komunismus poráží. Já se tomu nedivím, že se to učení tak rozšiřuje. Lidé pozorovali, že v absolutních státech panuje jistý komunismus. Tak k. p. psal Ludvík XIV. vnukovi svému o umění, jak by panovati měl: „Nezapomínej, že všechny statky jak kostelů tak soukromníků náležejí tobě.“ Tento panovník se domníval, jak po dnes ještě mnozí věří, že všechny statky náležejí státu, a že hlava státu jich s nimi libovolně naložiti může k dobru obecnímu. Zvláště a v popředí jest vždy namířeno na statky církevní, o kterých říkají, že jsou „mrtvá ruka,“ kdežto žádná ruka nemusí pořád tolik dávat, jako ruka duchovenstva. Nyní se utvořilo po Evropě svobodomyšlné učení opáčné, podle kterého mají býti všechny statky pozemské všem lidem společné, poněvadž druh druhovi jest roven jako člověk. Já soudím, že tomu tak jest; ale o tom pochybuji, že by v tom byla svoboda náramně pokročila? Co troufáte, příteli Cyrille?

Cyrill. Náhled ten jest zpátečnictví, neboť vede k otroctví. Nejjasnějším na to důkazem jsou mnozí národové Australie, mnozí národové mouřenínští a obyvatelé Nové Kaledonie, mezi nimiž panuje úplně komunismus, t. j. kde každý vezme druhému, čeho potřebuje; neboť oni jsou v stavu nejhlubšího snížení, jak missionáři o nich

vypravují. Oni jsou pohostinní, vědouce, že nedá-li po dobrém, vezme se to násilím. Spoléhajíce se vespolek na sebe jsou líní, chudí a necitelní. Z toho patrnó, že kommunistá buď hladem mře, neb druh druhá vyžírá a sežírá. A jakžby mohlo býti jináče? — Nikdy nebude člověk pracovati, nemáli ovoce z práce své míti. Národ není oulem, a člověk není včelou. Včely pracují, ač jiný těží. Onyť pracují, proto že musí a nevědí, proč a pro koho dělají; člověk však jest svobodný a prohlédá k budoucnosti; on pracuje jedině, když může těžiti, jinak nepracuje.

Václav. Avšak kommunisté se odvolávají i k víře křesťanské, že svatý apoštol Pavel napomíná, aby křesťané měli mezi sebou vše společné, a že křesťané první církve Jerusalemské měli skutečně všecko mezi sebou společné, jak se toho ve Skutcích apostolských dočísti lze.

Cyrill. To je pravda; avšak přese všecku tak vznešenou cnost prvních křesťanů tento způsob společného života tak říkajíc jen několik dní trval. To se nedá provesti v obci a velobci, nýbrž jen jediný příklad máme, že by ten kommunismus provesti se dal ku blahu společenskému.

Václav. A kde jest ten ráj, ve kterém přestalo právo majetnosti a předce to slouží lidstvu k blahobytu?

Cyrill. Jsou to řády řeholné; v těch — podle ideálu jim vytknutého — žiti mají osoby zbožné, ve kterých duchem Christovým veškeré sobectví přitlumeno jest; ony bez všeliké zisťnosti věnují svůj čas, své síly, své práce, svou krev výhradně prospěchu a blahu bratří svých, buď obsluhou nemocných, buď spisováním kněh, buď

správou duchovní, buď kajícím životem, buď vyučováním dítek a dospělých, nebo missiemi a t. d. se obírajíce. Jsouť to včely, ježto mají rozum a svobodu; oniť se tím staly dobrovolně z lásky k Bohu a bližnímu; oniť pracují jako včely, a jiní těží z medu prací jejich.

Václav. Ale příteli, já se domnívám, že tento příklad velice a silně nasvědčuje ku prospěchu kommunismu?

Cyrill. To se mýlíte; jen považte, že společnost řeholní skládá se z osob, ježto skládají slavný slib čistoty, a proto ve společnosti řeholní není rodin.

Václav. To zase vám mohu ukázati na Církev Jerusalemskou, ve které tak mnoho rodin žilo v kommunismu?

Cyrill. Vždyť jsem vám řekl, že se to dlouho neudrželo, protože kommunismus v obci a velobci provesti se nedá.

Václav. Ale počkejte, teď mi napadají naši Čeští bratři, a Herrnhutové, z nich povstali; u nich, jako v nějaké republice, všecko je společné.

Cyrill. To není pravda, tito poslední zbytkové husitismu, pokud v sobě choval stránku dobrou, chtěli vzbuditi mezi sebou onoho ducha, který vládl mezi prvními křesťany v obci Jerusalemské; avšak historie nám vypravuje, že i mezi nimi byly spory ohledem užívání moci a jmění, až r. 1496 na sněmu v Chlumci uzavřeno, že moc (úřady) a bohatství od jednoty neodlučují, jestli že se obého slušně užívá. Přísná stránka zůstala v menšině*) Ostatně v celém tom spolku

*) Náučný Slovník str. 216, Lit. J. (Jednota Českých bratří.)

nelze spatřovati nic jiného, leč družstvo rodin, které z nadšenosti náboženské zřekly se svobody své. Ale jako svět nedá se proměnit na samý klášter, tak ani na jednotu Českých bratří.

Václav. Z toho poznati jest, že se krajnosti stýkají, a že jest dvojí druh kommunismu: šlechtný kommunismus jest společnost majetku u prvních křesťanů Jerusalemských, při kterém každý dává; a druhý nešlechtný kommunismus divochů, při kterém každý bere. Toho sobě zajisté nepřejeme; nelze zapřít, že mezi sebou vidíme leckterý krásný příklad onoho šlechtného kommunismu, avšak sobecký věk náš nemá buď vůle nebo síly následovati ho.

Cyrill. Poznáváte tedy, příteli, co v kommunismu jest pravdy; neboť každý blud jest překroucená pravda. Pravda ta jest, že jsme všickni vespolek bratři, a že z lásky k bližnímu chudšímu rádi ze jmění svého dávati máme, že se máme s chudším bratrsky dělit, jsouce přesvědčeni o tom, že boháči jsou jen správci majetnosti chudých, že jim dal Pán Bůh do rukou pokladnici chudých. Nebuď mezi námi žádného nuzného, ani žebráka; nebud' mezi námi ducha, aby nebyl vzdělán a osvícen světlem Christovým, žádného srdce, ježtoby bylo bez naděje, a žádné duše, ježto by byla bez Boha; a to nejprv ve vlasti, a potom v celém světě.

Václav. Pán Bůh to dej, pakby bylo království Boží opravdu mezi námi; ale dokonale s vámi souhlasím, že jenom pravá zjevená víra křesťanská, jenom Církev katolická blahobyť ten vypůsobiti může.

Lež a křivé svědectví — co společenský zločin.

Václav. Proč je lež zločinem proti společnosti spáchaným?

Cyrill. Proto že ona jest výplodem hrdosti, a hrdost jest výjevem sobectva; také kdyby se vůbec lháti smělo, nebyla by mezi lidmi možna důvěra, a tedy ani obcování.

Václav. Zvláště pak škodlivá jest lež společnosti lidské, když vystupuje veřejně s perem v ruce.

Cyrill. To jste uhodil, příteli Václave, na nejjizlivější ránu naší nynější civilisované společnosti, na hejna literatů a spisovatelů, kteří místo co by měli podporovati pravdu a cnost, zvelebují hřích a nepravost, neštítíce se lži, klamu a podvodu.

Václav. Již sv. evangelium nám ukazuje, že Christus, věčná P r a v d a, osočován, pronásledován, pomlouván a ukřižován byl od dvojího druhu lhářů: od fariseů a písmářů. A mnozí z nynějších písmářů, či jak jim říkáme, literatů a žurnalistův čili novinářů, kazí pravdu lžemi nebo zcela zjevně proti ní brojí.

Cyrill. O jak náramný vliv mají tito lidé, ješto ovládají veškeré vědochtivé čtenářstvo, zvláště ten zvědavý svět, který právě lži, anať se vždy v nejskvělejším rouše objevuje, víru přidává, a

v pravdě, která velmi často lidi z bezpečného spánku burcuje a děsí, málo zalíbení nachází.

Václav. Za našich časů nejvíce se škodí špatnými nesvědomitými časopisy, denníky a novinami, ve kterých dopisovatelé a článkáři v úvodních člancích, v dopisech a pod čarou ve feuilletonech události běžné každodenní buď vymýšlejí nebo překrucují, vůbec křivé svědectví o nich vydávají.

Cyrill. Za našich dnů nejvíce se vyjíždí v časopisech německožidovských na nás katolíky a na Čechy, vůbec na Slovanů. Co krásného a dobrého mezi oběma se děje, to se v těch listech zamlčuje, a kde jen stín něčeho hanebného, to se na zostuzení jich do světa rozlašuje. V zneuctívání Církve katolické bohužel táhnou i naše liberální noviny slovanské s nepřátely pravdy a národu našeho za jeden provaz. Až hanba nestydaté listy takové čísti!

Václav. A kam to vede? V lidu se zplodí rozhořčenost, nebo již zplizená se podněcuje a rozmnožuje; lidé se štvou obzvláště nyní proti ctihodné hlavě církve svaté, proti biskupům a duchovenstvu, mlsně se ukazuje na náramné (?) statky klášterů a biskupů u nás; štve se proti Čechům a vůbec proti Slovanům, jen aby Němci vládnouti mohli nad nimi; z té nedůvěry, zlosti a nenávisti potom pochází boj, válka a vraždy; nejprv se bojuje perem, a tento boj se končívá krveprolitím! — Taci pisálkové jsou tedy velicí zločincové?

Cyrill. Dojista, neboť oni roztrušují veřejně jed, kterým se lidé otravují, a který jich jako šílence pohání, aby se vespolek vraždili.

Václav. A když to ani tak dalece nedojde, žeby se vespolek vraždili —

Cyrill. Tenkráté musí se ztráviti zapálená zlost a síly jejich v neustálém brojení se slovy, náhledy, pokusy a snahami, které sobě stojí na odpor jak nebe a peklo; a tu viděti, kterak nejmohutnější národové v sobě rozpadlí a ve vlastním lůně hlodajíce ani kroku nemohou učiniti na dráze pokroku společenského.

Václav. A jakých prostředků by se mělo užiti proti tomuto raku, rozžírajícímu se v těle naší společnosti?

Cyrill. Tu jiného prostředku není, leč jiného zákona tiskového a lepší svědomitosti spisovatelů. Tisk, tato moc světová, když byl úplně dospěl, také se zvrhnul. Tak jako zvrhlý člověk může se napraviti, tak může i tisk se vrátiti k původní své důstojnosti a ušlechtilosti. Budiž v zákoně tiskovém oznámeno: 1) Tisk je venkoncem svoboděn. 2) Za každé napsané slovo jest odpovědným spisovatel, nikoliv vydavatel. 3) Každý přestupek neb zločin tiskový tresce se dle zákona. Kdo se skrývá pod cizým neb falešným jménem, s tím se naloží jako s falšovatelem.

Václav. A pak ať je zákon neuprosně přísný; tištěné slovo zlé a lživé jest zločin jako skutek, ano ještě větší, neboť ono jest síje činů zlých. Když tedy tiskem Bohu rouhání se stává, Církev v hlavě své, ve sluhách svých a obřadech v bahno a bláto se stahuje, když někdo tiskovým neb mluveným slovem na čest a dobré jméno bližního svého drze sahá a roucho jeho zachovalé pověsti trhá, až dobrého vlákna na něm nezůstane: ten jest nepřítel společnosti, neb trhá svazky lásky bratrské.

Cyrill. Já bych ještě upozornil na jiný zjev a tvar, ve kterém lež útok činí na společnost lidskou; jsou to veškeré temné outky tajemných společností a spiknutí, zvláště mnoho rozvětvený spolek mazónů čili svobodných zedníkův.

Václav. Ahá, proto jich také náš slavný papež Pius IX. zvláštní bullou z tajné skryše jejich, do které zalézají, světu objevil a církevní klatbou stáhl. Ale já soudím, že mazóni chtějí obnoviti společnost křesťanskou podle pokročilé doby, když ona z těch zastárlych a vyjezděných kolejí sebou hnouti nechce; oni tuším tím se omlouvají.

Cyrill. Předně je to zpozdilé; nebo kdo chce společnost polepšiti a napraviti, ten to musí konati zjevně a veřejně, učením a příkladem; potom by muselo býti jisto, že čemu mazóni učí, jest lepší, než co zvěstuje Církev svatá; lid náš bude vždy věřiti spíše Církvi, než mazónům. Proto jsou jejich snahy marné, zpozdilé, a hříšné, ač ovšem mnohého ve zlobě utvrzují a v záhubu svrhují.

Václav. Ale první křesťané také se skrývali v katakombách?

Cyrill. Oni museli zalézati pod zem, proto že jim pohané jiných chrámů k bohoslužbě nepřipouštěli; k tomu oni se nikdy nespikli proti společnosti, ač v ní mnoho zlého vystáli. Víru svou veřejně vyznávali a i krví svou zapečetili. Za našich časů je tolik svobody, jako nikdy nebývalo, a proto kdo nyní zalézá do tajných spolků, neobmyslí nic dobrého.

Pravá všeobecná společnost jest katolická Církev.

Cyrill. Z toho, co posud řečeno, poznáváte, příteli drahý, že jediný a pravý prostředek k pokroku společenskému jest mravní a náboženské vzdělání jednotlivců. Křesťanská spravedlnost neplatí toliko před Bohem, ale i zde na zemi, proto i zákon světský zločiny společenské tresce.

Václav. Když jsme hovořili o tom, čeho se dlužno varovati, sluší i přidati, jakých společenských cností bychom sobě měli osvojiti?

Cyrill. Nejinak, příteli drahý! Jsou to právě ony cnosti, které Pán Ježíš, náš Božský Zákonadárce, jako doplněk Starého zákona na srdce klade. Starý Zákon pravil: „Nezabiješ“; Kristus Pán praví, že se nemáme ani hněvati, každého ublížení se varovati, a každou utrpenou urážku ze srdce odpouštěti.

Václav. Není-li ta neustálá tichost slabostí?

Cyrill. Není, ona jest všemocná, neboť jen tou tichostí Christus mravně svět přemohl a ovládnul. Ohledem šestého přikázání praví Starý Zákon: „Nezcižolžíš“; Pán Ježíš však praví, že ani žádost po páchání nečistoty nemáme míti v srdci svém.

Václav. To se zdá světákům nemožným, aby se člověk mohl tak zapřítí.

Cyrill. Jest to možné a potřebné, neboť cudnost jest základem rodiny, ona tuží jednotlivce na těle i na duši. Jen cudní národové jsou schopni lásky. Láska ta povýší ženu, učiní z ní sourodnu družku muži, vykazuje jí patričné místo v společnosti, a tak zdvojuje sílu člověčenstva. Ohledem sedmého přikázání stojí ve Staré Umluvě: „Nepokradeš“; ale Pán Ježíš poroučí bezměnnou dobročinnost a štědrost; nejen onu štědrost, která ráda uděluje almužnu, nýbrž onu vytrvalou obětovnost a lásku, která svůj život všestranným potřebám lidské společnosti věnuje.

Václav. Tedy právě to, co v sobě vlastenečství a obecnomyšlnost obsahují.

Cyrill. Ovšem, to velí Pán Ježíš. A ohledem osmého přikázání stojí ve Starém zákoně: „Nepromluvíš křivého svědectví“; ale Pán Ježíš naproti lži poroučí, abychom vždy mluvili, a tedy i psali pravdu.

Václav. To by ovšem potom vypadaly noviny a časopisy jinak, než-li vypadají některé nám katolíkům a Slovanům protivné.

Cyrill. Nu tak vidíte, příteli drahý, a proto že Pán Ježíš tyto nauky a cnosti své Církvi svaté svěřil, a jediné v ní v ryzé čistotě se zachovávají a jim se vyučuje, proto je můj úsudek závěrečný, že pravá všeobecná společnost jest jediné katolická Církev.

Václav. To mi jaksi nejde do hlavy.

Cyrill. Slušno uvážiti dvě otázky: Je-li skutečně na zemi společnost, kterou lze jmenovati všeobecnou? A za druhé: Zda-li katolická Církev skutečně tuto všeobecnou společnost představuje?

Václav. Dokažte nejprvé to první!

Cyrill. To je snadno k dokázání. Lidé nejsou jako písek na poušti, nýbrž tvoří přirozenou, živou jednotu, jako ovoce jednoho stromu kolem společného pně spojené.

Václav. Zda-li pak ale v tom případě není všeobecnou společností lidstvo samo?

Cyrill. Mělo by býti, ale není; to pochází z hříchu. Všeobecná společnost sestává z lidstva, ale ne ze všech lidí. Jest dvojí druh lidí: zlí a dobří, sobci a obecnomyslní. Sobci jsou pokazené ovoce, které se stromu spadá a hnije; obecnomyslní jsou dobré ovoce na stromě člověčenstva. — Proto také Pán Ježíš ve svatém evangeliu přednesl to podobenství o dobré pšenici a o koukolu. Jak člověk přijde k rozumu, a nastane mu vychováním matky Církve hodina, kdy se může rozhodnouti pro dobré nebo pro zlé: tenkrát se stává každý buď koukolem nebo dobrou pšeničkou na poli Božím. Všickni zlí, dokud jsou zlými, vylučují se sami z Církve. To jest ono společné žití duší v Bohu a v Církvi; to jest obcování svatých; tať jest ona duše mravního světa, o které Církev praví: „Všickni spravedliví, a jedině spravedliví náležejí duši Církve.“

Václav. Dobře, toto spojení duší stává jisté; kdo ale nám praví, že Církev katolická představuje tuto Božskou společnost?

Cyrill. Tato všeobecná společnost, která v lůně člověčenstva žije, buď není patrna v žádné viditelné společnosti, anebo jest vtělena v Církvi katolické. Již pak katolická církev sama jedině o sobě může dokázati, že ona představuje tuto jednu, svatou, všeobecnou, neklamnou společnost; a proto ona je skutečně viditel-

ným tělem všeobecné společnosti, lečby kdo tvrditi chtěl, že Bůh udržuje světlo pod kbelcem, a že pravé náboženství, které je zároveň touto věčnou společností, nenechá vyjít z katakomb neviditelnosti.

Václav. Takového co's nikdo nebude tvrditi, každá duše má své tělo, a proto i duch křesťanské víry a lásky má své tělo, a to je katolická Církev.

Cyrill. Tak jest, a z toho uzavíratí lze, že marné jsou pokusy šlenců, kteří chtějí pokrok člověčenstva, ale proti Církvi nebo bez Církve. Chceme-li, aby zemská společnost pokračovala od stupně ke stupni ve všem, co jest pravého, krásného a dobrého, musíme dychtivě sáhnouti po církvi katolické.

„*Extra ecclesiam non est salus!*“
Mimo Církev není spásy!

Psáno v červenci 1868 na úpatí Květnice Moravské.

Dr. Jan Evang. Bílý.

- Nákladem kněhkupectví B. Stýbla v Praze vyšly:
- Bibličtí příběhové nového zákona.** Pro školy uspořádáno od D. a Š. (Druhé vydání.) Dva díly —.88 nkr.
- Dějepis pro mládež česko-slovanskou.** (S ohledem na „Zeměpis pro vlasteneckou mládež.“) Od Jana V. Poklopa, učitele na hl. škole u sv. Petra. —.30 nkr.
- Knížka o hmyzech,** neboliž naučné vypravování o motýlcích, včelách a chroustech, komářích a jiných, s příklady paměti nejhodnějšimi pro děti česko-slovanské. Od Karla Amerlinga, doktora v lékařství, ředitele c. k. české vzorní hlavní školy atd. Díl I. (S ocelorytinou.) —.20 nkr.
- Knížka o zdraví lidském k seznání, zachování a uzdravení člověka.** Vydáno od věrného přítele lidu. —.30 nkr.
- Milosrdný Samaritán.** Knížka útěchy a spásitelného vzdělání, věnovaná nemocným a opatrovníkům jejich. Sestavil V. Štulc, sídelní kanovník na Vyšehradě. Stran 460 v 12° —.80 nkr.
- Navedení ku křesťanské slušnosti.** Dívčím českým dle německého vzdělal Jan Veselý, kněz dicése Budějovické. —.28 nkr.
- Nejobšírnější sbírka písní neb kancionálek** pro veřejnou a domácí podožnost ku prospěchu mládeže školní. Jedenácté, rozmnožené vydání. Obsahuje 144 písní. V ryté obálce —.12 nkr.

Populární dogmatika. Kniha, ve kteréžto učení víry svaté katolické církve prostonárodním způsobem vykládá Jan Valerian Jirsík, biskup Budějovický. Čtvrté vydání. zl. 1.80 nkr.

Rukověť pro zpovědníka. Podle Caj. Mar. Bergamo sestavil a rozmnožil Jiří Vilém Kupka, farář v Moravanech. (S aprobací nejdůstojnějšího biskupského ordinariatu v Hradci Králové.) zl. 1.—

Skřivánek. Zpěvy pro školu a život od Aloise Šveistylla, učitele v Praze. —.30 nkr.

Stručný a úplný přehled katolického náboženství. Od Inn. A. Frencla, rektora u sv. Jiří atd. (Třetí vydání.) —.60 nkr.

Výklad křesťansko-katolického náboženství pořádkem katechismu, stvrzen slovy písma svatého, výroky sv. Otcův a jiných učitelů církveních, s připojením mnohých průpovědí, přísloví, podobenství a příkladův. Pro chrám, pro školní a pro domácnost, ku prospěchu učitelů svatého náboženství — katechetův i kazatelův — i ku poučení a vzdělání věřících každého stavu a povolání sepsal Josef Boleslav Podstránský, kněz církevní.

Díl I. O víře. zl. 2.80 nkr.

Díl II. O naději. zl. 2.10 nkr.

(Díl III. chystá se k tisku.)

Církev a národ.

O b s a h.

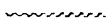
1. V Církvi spása národu.
2. Církev a národ, poměr obou k sobě.
3. Co učinila Církev z národů?
4. Oblažení národa našeho vstoupením do Církve.
5. Církví v posledních stoletích zachován národ náš.
6. Zpronevěření se Církvi bylo národu našemu vždy záhubné.
7. Církev národní jest rozkolnictví národ usmrcující.
8. Církev pojišťuje i pro budoucnost národnost naši.

Křesťanské vychování v rodinách.

O b s a h.

1. Rodičové, vychovávejte dítky své *něžně!*
2. Rodičové, vychovávejte dítky své *obětovně!*
3. Rodičové, vychovávejte dítky své *prozřetelně!*
4. Rodičové, nemějte *mazánka!*
5. Rodičové, vychovávejte dítky své *opatrně!*
6. Vychovávejte dítky své *s oddaností do vůle Boží!*
7. Rodičové, *vyučujte* dítky své *ve svatém náboženství!*
8. Rodičové, *bděte!*
9. Rodičové, *kárejte!*

Dostati je lze v každém kněhkupectví. Cena každé knížky 16 nkr.

❧ **Latinské knihy!** ❧

Kněhkupectví **B. Stýbla** v Praze převzalo z oblíbeného **F. A. Crednerova** skladu v Praze s právem skladním následující odporučení hodná díla:

- Augustina** svatého *Vyznání kněh třináctero*. Z latinského jazyku přeložil **P. J. Herčík**. Velká 8° stran 302; dříve zl. 1.20, nyní jen —.60 kr.
- Bartoš Fr.** *Jidáš*. Sedmero řečí postních. Velká 8°, stran 60; dříve —.40 kr., nyní jen —.20 kr.
- Bartoš Fr.** *Svatá bolestného růžence tajemství*. Sedmero řečí postních. Velká 8° stran 79; dříve —.40 kr., nyní jen —.20 kr.
- Bdětež! Antikrist tu!* Zbraň pro ovečky víry proti vlkům nevěry. (S dvěma obrazy.) 8° stran 136; dříve —.30 kr., nyní jen —.10 kr.
- Jirsík Jan Valerián**. *Kázání na všechny neděle a svátky celého roku a řeči postní*. (Druhé opravené vydání.) Tři díly, velká 8° stran 734; dříve zl. 4.—, nyní za zl. 3.—
- Jirsík Jan Valerián**. *Kázání sváteční a postní*. V 8° stran 296; dříve zl. 1.—, nyní jen —.50 kr.
- Lukeš Fr. B.** *Sedmero kázání postních s připojeným kázáním na slavný hod velikonoční*. Velká 8° str. 100; dříve —.80. kr. nyní jen —.40 kr.
- Manu Fr.** *Poslední vůle umírajícího Pána Ježíše* v sedmi postních kázáních. Velká 8° stran 68; dříve —.40 kr., nyní jen —.20 kr.
- Uctění nejsvětějšího Srdce Pána Ježíše* podle navedení cti-hodné služebnice Boží Markéty Alacoque. 12° stran 32; dříve —.10 kr., nyní za —.5 kr.
- Zuman Leopold**. *Kázání postní*. Sedm cest Krista Pána. Odpor proti Kristu. Příčiny mravní pokaženosti. Velká 8° stran 192; dříve zl. 1.—, nyní jen —.60 kr.

Kromě toho jest na skladě též několik exemplářů:

Časopis pro katolické duchovenstvo. Ročník 1849. 1850. 1851. Cena každého ročníku po 4 svazcích místo zl. 1.— jen —.40 kr.

